

Lo Catalanista

Diari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan

Direcció y Redacció: CALDERON, 36

Administració: PLASSA Sant ROCH, 11

Representació Administrativa á Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell.	4 rals al mes.
Fora.	14 " trimestre
Un número sol.	5 céntims.
Anuncis á preus convencionals.	

LOS AUTONOMISTAS ASTURIANS

En lo camp de la política espanyola s' está realisant una radical transformació. Los vells partits centralistas á cada dia que passa s' esgrunan bon xich més y aquellas agrupacions políticas que semblavan tan fortas que podrian aguantar demunt de sas espatllas la historia de la Espanya contemporánea, tantost s' ha vist al corch dels seus mateixos vicis com hi furgava, que ja tot aquell embalm d' ambicions disfressadas d' ideals se n' han anat daltabaix, soterrant principis y sistemas, vells y rancis, entre la runa y la pols del edifici.

Aquells organismes, que 's deyan indispensables en nostra política, al mirarlos d' aprop y alsant una mica 'l vel de convencionalismes en que púdicament se cubrian, s' ha trobat ben prompte tot lo que eran. Y alas-horas s' han girat los ulls y s' han apartat las conciencias d' 'aquellas cangrenas socials, que altra cosa no constituhan los vells partits, blochs d' homes lligats per una mateixa ambició y posats al servey d' un *ilustre*, que ab la grossaria de sa figura tapava la buyror d' ideals del cos polítich.

La organisació d' aquells partits era molt artificiosa. N' hi havia prou que cualsevol notable 's ressentis ab los companys ab que havia fet colla pera que reunint á uns quants amichs redactessin un manifest programa. De lo demás ja se 'n encarregaria la prempsa y junt ab ella la tontería de la gent sempre propensa á fer bona cara á lo nou, encara que no sia

per altra lògica que 'l no poder ser pitjor que lo que coneixian. Y comensavan á arribar telégramas d' adhesió á Madrid y á formarse comités en un y altre indret d' Espanya, y sense saber com, ja teniam una altra agrupació de salvadors de la patria. Cert era que tothom somreya quan sentia á parlar de conviccions y de comunió de principis; comprenia que li treyan á relluhir cosas que 'ls que las duyan á la boca no las tenian al cor, pero acceptava aquest fet com un mal necessari, com una impuresa de la realitat, y, passant per ella, no faltava may qui corregués á aixoplugarse sota la bandera de la fracció política naixent, pera trobar allí 'l pá de la familia, la benevolensa de la Administració ó 'l llustre del mon. Y aixís lo partit se constituia, 's desenrotlava y fins arribava á tenir historia.

Ara las corrents de la política comensan á portar una altra direcció. Cada partit nou que neix á Madrid es rebut ab més fredor en tots los indrets de la Península, y la veu dels que desde allí volen donar al mon las taulas de la seva lley se per sense trobar casi ressó. La política no pot esser ja més en absolut una forsa que del centre s' irradija á la periferia. Si no es posible vincular lo govern en una familia ó en una casta, tampoch es just que sia feudo exclusiu d' una ciutat ó d' una vila; que en un Estat quina constitució fonamental se vol dir igualitaria no hi va bé que hi hagin pobles de governants y pobles de governats.

Aixó es lo que ja tothom va comprenent, y, comprenentho, 's desperta. Bonica manifestació d' aquest desvetllament del esperit públich es la sortosa campanya que 's fa per Asturias en reivindicació de la seva autonomia y á la que respon colurosament lo poble. Lo meeting celebrat pels autonomistas á Pola de Siero va esser un aconeximent y 'l que 's prepara á Gijon, lo primer centre comercial d' Asturias, promet no desdir d' aquell. La premsa en bona part veu la idea ab marcada satisfacció, periódichs com *El Noroeste* li donan lo seu apoyo, y la *Region Asturiana* ne ve cada número, ab més entusiasme y ab més bon criteri, convertit en campió de las llibertats asturianas. Véigis lo que 's diu en un hermós article d' aquest company nostre de Gijon:

«Enlloch millor que en lo mateix poble se sab lo que al poble convé: ningú millor que 'ls asturians coneix lo que Asturias necessita. Si en tot lo que no s' oposa als interesos generals del Estat, Asturias pogués disposar de lo que es seu empleant sos recursos en la forma més adecuada á sa prosperitat y riquesa; si en tot lo que no perjudiqui al conjunt de la regió asturiana cada municipi en iguals condicions pogués iniciar y realisar tota mena de reformas milloras, molt diferenta seria la situació del

país. Res te d'extraordinari que tots los asturians y residents a Asturias que aixis ho creguin se confonguin en un mateix pensament y, sense preocuparse de la filiació política de cada un dels confosos, treballin tots ab interesa y sense decaiments impropis de caràcters virils en pró de la santa causa de la autonomia de Asturias.

Si la pretenció de recabar pera Asturias autonomia no es ni pot ser arma de partit sino expressió general de la voluntat dels habitants de Asturias; si aqueixa autonomia, lluny de ser una novetat, es sols la reivindicació pera aquesta provincia de drets que en mal hora li prengueren si 'l fet fresch de que 'l govern acaba de concedir aqueixa mateixa autonomia á que aspirém á una colonia sublevada pera conseguir la pau y altra colonia pacificada pera evitar la guerra; ges demanar molt que Asturias que sempre ha posat sos fills y son diner á disposició del govern, que sempre s'ha distingit per son sufriment á la vegada que per son heroisme, pretengui que aqueix mateix govern li reconeixi lo que acaba de concedir á provincias en armas ó en perill de pèndrelas?

Meditin detingudament sobre 'l particular los habitants de Asturias: tots poden y deuen contribuir á aquesta empresa notable y honrada; agrúpinse en cada poblet y en cada municipi; constitueixin juntas autonómicas encarregadas de la propaganda, procurant formin part de las juntas homes de totes las agrupacions polítiques y de totes las classes socials; sovintegin las reuniones y meetings, y quan, constituïda la Assamblea regional, aquesta assumeixi la representació de tots los autonomistas asturians, preparem-se tots á acatar los acorts de dita Assamblea y á executar las ordres que d'aqueix suprem organisme dimanin.

Sens perjudici de ser molt espanyols, fem política Asturiana», Los treballs dels autonomistas asturians tenen veritable importancia: no son obra de la exaltació d'un moment: es una propaganda filla del amor á la terra que primer se veu al naixer, madurada ab los desenganyes rebuts del Centre en tot temps, y vinguda á la lluyta de la vida per la forsa de la corrent de la opinió, que aixeca guspiras de llibertat, un dia á La Coruña, altre dia á Alcañiz y un altre á Gijón. Y aquestas guspiras no s'perden en l'ayre, sino que prenen en lo cos social convertintse en fogueras d'amor patriu despertant los vells calius ab llenya nova y anomenantse, segons lo terren, Lliga Gallega, Regionalisme Aragonés y Partit Autonomista Asturiá.

Los organitzadors de la propaganda autonomista en terra d' Asturias no s'poden queixar dels resultats fins ara obtinguts. Las adhesions sovintegan y las bases del projecte de constitució regional, profusament

circuladas, la opinió pública las ha vist com á una bella esperança en mitj del naufragi de tants sistemes polítichs. Aquestas bases á que fem referencia son:

1.ª Lo poder regional será un, y per la diversitat de sas funcions se dividirá en llegendatiu, executiu y judicial, independents entre sí, elegibles y amovibles; los poderes executiu y judicial serán responsables.

2.ª Las funcions de tot poder serán retribuidas per la región.

3.ª Lo poder executiu residirá en lo govern regional.

Lo llegendatiu, en las Cambras asturianas, elegidas per Sufragi universal directe.

Lo judicial residirá en los tribunals constituhits ab arreglo á las lleys de la constitució asturiana

4.ª Las distintas atribuciones d' aquestos poderes serán determinadas per dita constitució regional.

En quant á las relaciones entre la Región asturiana y l' Estat, creyém podrán ser basadas sobre l' esperit de nostra autonomia, en la forma següent:

Primer. La Región asturiana contribuirá als gastos del Estat proporcionalmente á sas riquezas y d' acort ab lo que las Cambras nacionales y regionales determinin, quedant la Región en complerta llibertat pera repartir y recaudar tot tribut en lo modo, temps y forma que sas particulars lleys estableixin.

Segon. Constituhida la Provincia d' Asturias en Región autónoma y lliure, la constitució que 's dongui pera son govern interior y las reformas que en ella 's fassin, no infringirán en cap modo 'ls preceptes continguts en la constitució del Estat.

Enteném, que ab aquestas bases quedarian, no sols garantidas las llibertats asturianas, sino que al mateix temps sería més forta la unitat nacional. Aspirém també á que un cop reconeguda per los poderes nacionales la autonomia de la Provincia d' Asturias, las Cambras regionales no oblidin constituhir als municipis en idéntica reforma.

Essent aquesta provincia eminentment agricola, industrial y minera, volém que las Cambras regionales portin al esperit de las lleys totas las reformas socials necessarias y convenientes al foment y desenrotllo d' aquestas fonts de riqueza natural, y á la dignificació de las classes treballadoras, principal factor de son desenrotllament.

A aquest objecte proposém que 'ls Poders regionales fundin, fomentin y auxilihin la formació d' associacions obreras, establint Banchs públichs de crédito pera aquestas associacions á quins entregarán:

(a) Las terras públicas; las que 'ls propietaris hagin deixat incultas per més de cinch anys; las que convingui expropiar y aquellas quina propietat no estigui degudament justificada.

(b) Los serveys y las obras públicas, aprofitament d' ayguas, etc.

(c) Sometre á la inspecció de comissions d' obrers tots los tallers, fábricas y minas.

(d) Establir la ensenyansa pública gratuita y obligatoria en son primer y segon grau, creant, pera 'ls obrers, en tots los municipis, escuelas prácticas d' arts y oficis.

(e) Los Poders regionals procurarán proteger tota riqueza pública facilitantli de sos propis recursos caminos terrestres y pluvials, mercados pera la circulació y tots aquells medis que sian conduhents al máxim desenrotllo de dita riqueza.»

Aquest es lo programa que enarboran los autonomistas asturians. No es nostra feyna, ni entra en las esferas del nostre dret lo discutirlo, que, consecuentes ab las nostras ideas, es sols dels asturians la tasca de propositar las lleys que cregan més salvadoras pera Asturias. Pero, sí, podém alabarlo considerantlo com á manifestació del esperit d' un poble que 's deixondeix y com á expressió de aquesta corrent de la política moderna, que, arreconant als vells partits centralistas, dona lloch al naixement d' altres partits nous que apareixen en lo poble mateix quina vida política han de regular, y que, com á fills de la terra, hi arrelan be, fent creixer aviat l' arbre ahont hi floreixen los seus principis, pera que, extenent las sevas branca protectoras, ampari tot aquell poble.

Y Asturias ho necessitava tenir qui 's fes eco de las sevas necessitats. Victima, com la que més de las regions, d' un caciquisme despòtich, permaneixia abandonada á la cobdicia d' uns quants que la explotan ab lo pretext de governarla; d' uns quants que ab sa conducta desmoralisadora, atropellantho tot y secant las fonts de vida, fan sentir ab més forsa la set d' autonomia que te 'l poble asturiá, set d' autonomia que vol dir lo mateix que set d' administració honrada, afany de que 's fomenti la riqueza pública y de que, escampantse treball y benestar, se barrin las portas al infern de la emigració. Las veus que demanessin aquest cambi de cosas d' Asturias mateix havian de sortir, y de allí en efecte s' han aixecat ab ressó potent, serenas com fillas de la rahó, vibrants com l' *ijujú*, 'l crit guerrer del asturiá, y, trasmetentse depressa d' un cantó al altre, del coll de Pajares al mar, de las feréstegas afraus á las rialleras padras, dels cims espadats als boscos de castanyers y de pomeras y duhen per tot l' alé vivificador d' una mateixa esperansa. covada dintre de

milers de cors, esperança, fan riallera que no sembla sino que l' hagués deixada ab un somriure al fons de cada ànima la Verge de Covadonga.

La autonomia s' imposa com á única salvació pera Asturias; es la sola posta que 'ns ha de quedar en la hora del general naufragi que ja s' acosta. Apléguintse, com fan, los asturians decididament sota aquesta bandera de redempció; déixinse de politics madrilenyas com sapigueren deixarsen constituhintse en junta autònoma quan l' estol napoleónich s' enfilava per las sevas serras, y esperin confiats en lo demás, que com se digué fa poch desde la presidencia del nostre Ateneu, la mateixa corrent que ha portat á Cuba la autonomia la portará també á las regions d' Espanya.

FRANCESCH RODON.

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS D' AVUY.—Sant Jordi patró de Catalunya; Adalvert bisbe y mart. Fortunat y Aquileo, diacas; Santa Victoria verge y mart.

Sant Jordi fill d' una noble familia de capadocia en temps del imperi romá seguí la carrera militar y per sa distinció y sos mérits als 20 anys era oficial general y formaba part del consell del emperador Diocleciá.

Fill de pares cristians y cristiá convensut quan sapigué los designis del emperador de publicar l' edicte de persecució contre 'ls cristians, vengué totas sas propietats y alajas assistí á l' assamblea en què l' emperador doná compte del edicte que anava á publicar. Tots los del Consell aplaudiren lo decret pero aixecantse Sant Jordi, feu present contre tots los parers, lo barbare é impolítich d' aquella determinació declarantse en alta veu cristiá.

Aquella declaració l' hi valgué lo esser tot seguit empresonat y martiritzat ab tota mena de torments, fins que no poguent vencer l' emperador á son estimat oficial que adorés als idols del imperi lo maná degollar lo dia 23 d' Abril de l' any 299.

Lo haver sigut Sant Jordi militar doná ocasió á que la gent de guerra l' invoquessen contre sos enemichs, fomentantse aquesta devoció ab varias aparicions que 's referien del Sant en algunas batallas. En la batalla que doná D. Pere I d' Aragó contre 'ls moros de Huesca l' any 1095 aparagué Sant Jordi á caball peleant en defensa dels cristians, y desde allavors fou Sant Jordi jurat y votat per patró del reys aragonesos. A la batalla en que 'l mateix Rey en Pere y 'l Cit, donaren contre 'l rey moro Bucar á Valencia, se trová també Sant Jordi ajudant als cristians. A D. Jaume 'l Conquistador també l' ajudá dos vegadas aparaguent en son exèrcit á lo batalló de Puig d' Enesa y en lo siti que 'l general dels moros Alarazarach posá á Alcoy. Los moros anomenaban á Sant Jordi Hualí y los espantava tant quant lo veyen en lo exèrcit cristiá ab l' armadura de cavaller, que fugian tot seguit y morian d' esglay.

Lo Rey D. Pere II instituí l' ordre militar de Sant Jordi lo qual després se refundí Sant Jordi d' Alfama.

PARROQUIA DE SANT FELIU.—Missas per Joseph Soley Riera, Enrich Montaña Sanlías y Quirós Masjoan.

PARROQUIA DE LA CONCEPCIO.—Missa per Pau Pujol Pratjussà.

Notas oficials

En lo Registre Civil d' aquesta ciutat s' han fet las següents inscripcions durant lo dia 22:

Naixements: Salvador Alguersuari Utesá.—Maria Gargoris Torra.

Defuncions: Teresa Bueso Josefa, 3 anys.

NOVAS

Ab molt poca concurrència se representá lo passat dijous al Teatro Principal la comedia en 4 actes de don Pau Parellada, titulada *El Regimiento de Lupion*.

La obra estrenada es sumament lleugera y no 's tracta mes que d' una fina crítica del servey militar obligatori, que se sosté durant tots 4 actes gracias al talent escénich y al xispejant diálech de son aplaudit autor.

La execució fou no mes que regular, resentintse de falta d' ensaig.

Ha mort á Barcelona víctima de cruel malaltia lo conegut reputat actor don Antoni Tutau. (E. P. D.)

Ha sigut comentat y aplaudit per la gent sensata d' Espanya y especialment en l' estranger las declaracions de 'n Silvela referents á que l' honor nacional no consisteix solsament en defensarse heróicament dels agravis, sino que també exigeix que 's compleixin los compromisos sagrats y 's paguin los deutes.

Ja es hora de que vagin entrant nostres polítichs en aquest honrat camí, donchs no es gayre decent per quixotesch que vulga presentarse, esser molt *bizarro y caballeresco* en defensa del honor nacional y deixar de pagar los crédits.

Los individuos com 'ls pobles han d' esser honrats y caballerescos en tots sentits.

En lo Saló Sabadellés (Jan) tindrán lloch demá diumenge dos extraordinaris balls. Lo de la tarde está á càrrech de la orquesta «Muixins» y lo de la vella per lo painista Sr. Roca.

Avuy iuaugura sas tareas en lo Teatro Euterpe lo «Centre Lírich dramàtich», associació que 's presenta al públich ab un ropatje ben catalanesch, ja que 'ls proposits que animan á sos iniciadors no poden ser més falagueras, puig que tractan d' unir en un sol cós á las diferentes agrupacions d' aquesta ciutat que tenen afició per l' art y fer reviurer l' esperit de nostra terra quals obras tindrán preferència. L' escullida per aquesta

